

Pasăre, Ion Popa n-a izbutit întrutotul să ne sugereze ceea ce ar fi trebuit să reprezinte acest personaj în ambianța metaforică a piesei. Am reținut apoi eforturile Mariei Gheorghiu-Săniucă de a marca personalitatea robustă a Sevastiei.

Dezolatant de săracă și de superficială, a apărut în versiunea de la „Nottara“, imaginea sinistă, tipologia morbidă și grotescă a opresiunii, redusă, în masă, la o interpretare rutinieră în care actorii s-au mulțumit cu primele soluții ce le-au venit la îndemână din recuzita deprinderilor teatrale de mult învechite, în care predomina tendința de a realiza efecte „tari“ prin susținerea răutății cu izbucniri sălbatice exterioare, a cinismului afișat cu vizibile și false grimase.

E păcat, pentru că — așa cum am văzut eu toții, prin prospectarea zăcămintelor de natură baladesc-elegiacă, deopotrivă poetice și tragice, eroice și mitice ale piesei, alte teatre au realizat interpretări personale de referință, spectacole profund emoționante, de o remarcabilă expresivitate și profesionalitate.

Valeria Ducea

Teatrul de Stat din Sibiu

MUNȚII

de Maria Bratei

Se manifestă la teatrul din Sibiu o preocupare mai veche, dar statornică pentru un spectacol de un anume tip, cel inspirat de eposul popular cu rădăcini adânci în istorie și mit, pentru reprezentările ce-și caută sursa și sprijinul în literatura și istoria dramatică a Transilvaniei; această temeinică preocupare s-a convertit de-a lungul timpului în montări scăldate într-o pronunțată ambianță regională, dar nu lipsite de forță de generalizare și interes național, montări care pot jalona puncte de referință în istoria scenei sibiene, printre altele *Împărăția lui Machidon*, în regia regretatului Radu Stanca, *Stana* după Agârbiceanu, spectacole de pitorească și totodată substanțială culoare etnografică. În această tendință „de profil“, se înscrie și inițiativa reprezentării unei dramatizări după romanul Ioanei Postelnicu, *Plecarea Vlașinilor*, carte elogios și unanim apreciată de critica literară, și care își are izvorul inspi-

rației în tragice întâmplări petrecute în frământatul secol 18, aici, în împrejurimile Cetății Sibiului, și în munții din „mărginimea“ imperiului habsburgilor. Romanul, „singularizat în ansamblul literaturii noastre istorice prin capacitatea de-a aduce micro-istoria unui sat de ciobani la o înălțime de semnificații echivalentă cu mitul“ (Dan Zamfirescu, prefață, ed. a III-a, Ed. Minerva, Buc. 1974) ne prezintă, într-o frescă de ample proporții, zbaterele înverșunate ale unei obști de păstori români, „Vlașinii“, încercările lor de a se împotrivi „uniatei“, perfida acțiune a stăpînirii habsburgice de a deznaționaliza populația românească prin convertire la catolicism, și care coincide și cu severe persecuții economice, printre altele cu „dărnierea“ munților din jurul Cetății mai marilor ei, ciobanii fiind siliți să plătească dijme grele pentru pășunile strămoșilor. Obștea rezistă un timp cu disperare, dar în cele din urmă e silită să recurgă la soluția dramatică a emigrării, a transmutării „în țară“, dincolo de munți...

Cartea, viguroasă și densă plasmuire documentată a universului pastoral, surprins în clocolul unor puternice contradicții istorico-sociale, adevărată monografie a unei lumi circumscrise într-un perimetru unic de dramă istorică, națională, se pretează mult mai adecvat la o transpunere cinematografică, epicii arborescente din *Plecarea Vlașinilor* convenindu-i mai degrabă tehnica alteraării planurilor și a montajului decît ramele și rigorile unei dramatizări.

Multe din dificultățile „transplantului de gen“ au fost surmontate însă cu aplicație de autoarea dramatizării, Maria Bratei, al cărei decupaj dramatic se străduie să-și arate fidelitatea față de stil, atmosferă și liniile convergente ale romanului. A rezultat *Munții*, piesă cu ambiții de frescă, rezumat dramatic concentrat al etapelor conflictuale, cu o numeroasă galerie de schițe caracterologice, ale căror linii uneori schematic, apăsate de un anumit rigorism al simplificării, sînt compensate de patos etic și aură justițiară, elemente care conferă lucrării un pronunțat caracter didactic. De altfel programarea în premieră a *Munților* la Sibiu, în cadrul festivalului tradițional de vară, „Cibinium“, se cuvine apreciată în primul rînd prin forța de radiație a temei în rîndurile publicului localnic și a tineretului îndeoșebit, interesat de evocarea scenică a unor întâmplări și episoade reale din viața străbunilor. Pentru realizarea spectacolului, teatrul a apelat la serviciile reputeatei regizoare Marietta Sadova, printr-o coincidență nu întâmplătoare, și ea, ca și autoarea romanului, ca și cea a dramatizării, fiind de prin partea locului, adică „mărginence“. Amănuntul nu e lipsit de importanță, fiindcă în spectacolul *Munții* se resimte limpede implicarea sufletească, directă a realizatoarelor sale, deopotrivă cunoșcătoare ale peisajului socio-psihologic și etnografic; după cum carențele montării pe-

Priveghiul baciului ucis. Scenă colectivă.

planul realizării estetice, al omogenității stilistice, sînt vizibil contrabalansate de o anumită nostalgie față de trecute „serbări de familie”, spontan transformate în serbări participatorii. Montarea, puternic marcată de stilul particular al regizoarei, azi decană de vîrstă a teatrului nostru, se resimte și de blocajele unor viziuni tradiționaliste, de un caracteristic teatralism retoric și tendință de ilustrativism. S-au obturat astfel disponibilitățile spre un joc de sinceră și naturală trăire emoțională, cu petele unor clișee de comportament populist, apăsător și cu unele compoziții de grup, de un maniheism forțat, naive prin îngroșare caracterologică. Imprecisă în intenții ni s-a părut și scenografia semnată de reputatul scenograf Erwin Kuttler, cunoscut îndeobște ca un decorator de gust și autoritate. În dorința legitimă de a eluda detaliul naturalist, artificiosul teatral, și de a găsi o soluție pentru evocarea cadrului natural al munților, Kuttler a apelat la fotografia mărită, aducînd în cadru imaginea Kodachrome alb-negru a unei stîne, a casei obștii, și chiar alături de ghizduri de yintînă și stîlpi specifici de pridvor și porți din Săliștea Sibiului, imaginea unor interi-

oare de documentare etnografică, păretarele, lavițele, straițele și ceramica respectivă, ca un imens album din editura pentru turism. Combinarea acestor imense cartoane foto unidimensionale cu elemente de recuzită artizanală a creat o stînjenoare impresie de neconcordanță. Dincolo de neajunsurile sale, care țin de limitele unei viziuni teatrale depășite, montarea a impus cîteva momente dramatice notabile, în care respiră un anumit suflu rapsodic, distingîndu-se mai ales tabloul judecării obștești, momentele de răscruce ale obștii, episodul priveghiului și cel al întoarcerii din temniță a baciului Alexa, căpetenia Vlașinilor. De altfel, în mișcarea scenelor de masă, în desenarea „sufletului colectiv”, ce respiră din multitudinea personajelor, spectacolul izbuteste să fie mai convingător, decît în momentele sale de individualizare, de scene „tari” de conflict, în centrul cărora stă personajul negativ Nicolae Branga, trădătorul obștii, ciobanul care se vinde pentru bani Cetății și instrumentului ei de opresiune, locotenentul Janek. Interpretii acestor două personaje negative, Ovidiu Stoichiuță (Branga) și Ion Buleandră (Janek) au practicat un joc excesiv de gros, carica-

tural aproape, în tonuri lipsite de nuanțe, joc care a contribuit masiv la scăderea valorilor conflictuale și la anularea tensiunii dramatice. Din extrem de numeroasa distribuție, s-au remarcat: Mircea Hindoreanu, grav, ponderat și credibil în statura și postura de căpetenie a păstorilor (baciul Alexa), Costel Rădulescu (moș Stănilă), Avram Besoiu (Prăchișan), ambii secundându-l cu reținere și gravitate scenică. Un grup negativ, al consilierilor Cetății, e desenat cu eforturi acide de Nae-Floca Acileni, Constantin Stănescu, Marius Niță și Nicu Niculescu. Băcițele s-au mișcat ca un colorat personaj colectiv, cu ajutorul actrițelor Livia Baba, Doina Alexe Popescu, Geraldina Basarab, Emilia Porojan, și Stelina Stoicovici; dintre rolurile feminine de prim-plan, detașându-se Manuela Marinescu-Codrat (Iștina), printr-un registru sobru și concentrare interioară, în contrast cu artificialitatea comportamentului Danei Bolintineanu (Salomie), personaj care a fost evident îndrumat spre o compoziție de un teatralism strident.

Mira Iosif

Teatrul „Țândărică”

■ SÎNZIANA ȘI PEPELEA

de Vasile Alecsandri

Intr-unul din numerele trecute ale acestei reviste Margareta Niculescu mărturisea că „arta modernă a teatrului de păpuși e *teatru total*: ea propunea spectatorului o imagine sintetică, încorporând plastica, mișcarea, lumina, muzica, vocile, cele mai diverse forme de tușare a inteligenței și sensibilității. Păpușa nu mai e elementul unic, semnul animat proiectat pe un ecran alb, ci aparține unui mic univers artistic ce tinde spre coerență și integralitate, comunicând prin unitatea componentelor sale”.

Și iată, gândurile regizoarei exprimate concret, în carnea și sîngele spectacolului itinerant *Sînziana și Pepelea*. E cea de a doua stagiune teatrală în care „Țândărică” încearcă o formă substanțială de participare, printr-un act artistic și nu o prezență ad-hoc. A fost ales textul lui Vasile Alecsandri atît datorită valențelor sale satirice de teatru ce-și pro-

pune „biciurea năravurilor rele și a ridicolelor societății”, deci a unui teatru prin esență politic, cit și pentru invitația pe care textul o face spre desfășurarea unei vaste game de inspirație regizoral-scenografică.

E util să începem cu spațiul de joc (reprezentarea din Berceni): decorul a fost ancorat între cîțiva arbori (cu care făcea corp comun și care deveneau elemente scenice în tabloul din pădure), sub cerul decorat natural într-o noapte albastră de August, ca o pictură naivă. Spectatorii au fost invitați pe pajiștea din curtea unei școli și aici, pofțiți să ia loc pe roțile — deșeuri — ale unor camioane, într-o frățească ambianță. Actorii au descins din căruța lor (a se ceti „Setra”), apoi, în alai carnavalesc, și-au făcut intrarea în scenă. Piesa, într-o reducere absolut necesară, operată de regizoare, cu finețe și în lumina „caietului de spectacol” și-a păstrat coordonatele, atmosfera, tipurile, cu scăderi ale efectelor dramatice în finalul părții a I-a și la începutul celei de a II-a, și, poate cu lungimi în unele schimburi de replică.

Reprezentarea e surprinzătoare, unicat prin formula propusă, ambițioasă și fără reticențe, biruitoare în cele mai multe laturi ale componentelor sale. „Forța sa de atac”, șocul cu care este întîmpinat spectatorul este acela al limbajului scenic, al plasticii, al expresiei corporale a interpreților. În colectivul Teatrului „Țândărică” nu sînt mulți interpreți de teatru (Brîndușa Zaița-Silvestru e una din excepții) și totuși regizoarea Margareta Niculescu și-a folosit păpușarii solicitîndu-le datele unor actori totali, cu sarcini complexe de joc, de la precizia riguroasă a minuirii păpușărești, la pantomimă, acrobație și efect grotesc-clovnesc. Aici, decorul vorbește elocvent, iar masca e nu „număr”, nu, nu în sine ci o trăsătură de penel care se adaugă caracterelor, situațiilor scenice, fiorului poetic, declanșînd risul, prin sute de amănunte surprinzătoare, prin redescoperirea, de fiecare dată, în elementul scenografic, a unor alte trucuri, a unor noi „poante”, fie că e vorba de un decor decupabil sau de corpul unui zmeu-balaur. Iei, păpușarul ambulant, cu raela de păpuși, dincolo un „semn” grafic, ici un lăutar „viu” (poate cel mai puțin încorporat spectacolului), dincolo parodia la adresa feriei, făcută cu sinceră convingere și nu declarativ.

Amestec de stiluri? Poate, dar într-o infuzie organică, amestecătoare, în stilul teatrului atît de aplaudat azi în lume „Bread and puppet”. Pe această canava colorată, sînt brodate în relief, direcțiile satirice ale textului, amplificate prin mască și costum, decor și lumină (scenografia Ella Conovici și Mioara Buescu).

Spectacolul acesta insolit pe paleta estivală, e totodată și un excelent exercițiu și o dovadă a potențialului atît de diversificabil al unui colectiv care e un teatru adevărat. Alături de Brîndușa-Zaița Silvestru, spirituală și „poporană”, colorată și inimoasă,